

UOT: 81.23

NƏSİBƏ ABBASOVA *

XARİCİ DİL ÖYRƏNMƏDƏ MÜASİR TƏTBİQİ-ELEKTRON VƏ YA HİBRİD METODOLOGİYASI

XÜLASƏ

Xarici dil tədrisinin klassik metodları ümumtəhsil sistemində sınaqlardan keçərək öz elmi-praktik tətbiqini, əməli təsdiqini tapmışlar. Müasir İKT sistemində isə klassik metodlar bir qədər «hibridləşərək» internet dövrünün tələblərinə adekvat cavab verməyə, adaptasiyaya uğramağa, virtuallaşmağa və ya «onlayn»laşmağa, bir sözlə, kiberdilçiliyin dilöyrətmə təlimlərinə bu və ya digər şəkildə uyğunlaşmağa başlamışlar. Diqqətlə nəzərdən keçirdikdə, bu klassik metodların daha təkmilləşmiş, innovativ və ya yeni hibrid formalarını müşahidə etmək olur.

Klassik xarici dil öyrətmə metodlarından ən əsasını, habelə xarici dilin praktiki mənimsənilməsi üsullarının ən vacibini seçmək və ya qəbul etmək olduqca çətinidir. Bu halda, ümumtəhsil sistemində sınılanmış xarici dil tədrisinin klassik metodları üzrə təcrübəsinə əsaslanaraq, dil öyrətmədə həmçinin öz preventiv-fərdi metodlarını da tətbiq etmək daha məqsədəuyğundur.

Açar sözlər: *klassik dil tədrisi metodları, monolinqvizim, poliqlotluq, hiperqlot, «hibridləşmə», tətbiqi-hibrid metod, elektron-onlayn metodoloji xidmət, kiberdilçilik, stimullaşdırılma, motivasiya*

İKT dövrünün ən vacib tələblərindən biri insanın bir neçə dil bilməsidir və bu, onun intellekt motivasiyalı, sosial-mədəni inkişaf göstəricisidir. Qloballaşma mühitində beynəlxalq səciyyəli xarici dillərin öyrənilməsi və öyrədilməsi problemi həm öz aktuallığı və zəruriliyi baxımından, həm də xarici dillərin tədrisi metodikasının səmərəliliyinin artırılması məqsədilə son dərəcə böyük əhəmiyyət daşıyır. Müasir təhsil sistemi üçün xarici dilöyrənmənin klassik metodlarının və müasir elektron-onlayn metodoloji üsullarının öyrənilməsi problemi, habelə xarici dil tədrisinin daha kreativ təşkil edilməsi məlum «prosesin metodiki cəhətdən stimullaşdırılmasından» [1] çox asılıdır.

Yeri gəlmişkən deyək ki, monolinqvizim insanın xarici dil öyrənmək məqsədinə qətiyyətlə uyğun olmayan, integrasiyaya qapalı, daha doğrusu, müasirliyə tərs və yaxud zidd münasibətləri özündə əks etdirir. Bundan əlavə monolinqvizim «tərəfdarları» ölkədə xarici dil tədrisinin zəifliyini arqument gətirərək, indiyədək bu sahədə əldə olunmuş nailiyyətlərə kölgə salırlar. Lakin tam qətiyyətlə demək olar ki, Azərbaycanda xarici dil tədrisinin tarixi intensivliyi və təcrübə keyfiyyətliliyi artıq sübut olunmuşdur və bu sahədə yüksək elmi-praktik nəticələr əldə edilmişdir. [Г.Гусейнзаде: 2014, s.22,]

Mövcud klassik dilöyrənmə metodlarını müasir tələblər baxımından araşdırdıqda onlardan ən əsas və vaciblərinin sosiolinqvistik funksionallığının səciyyələndirməsinə, həmçinin yeni elektron-onlayn metodların öyrənilməsinə xüsusi ehtiyac duyulur.

Dünya və müasir Azərbaycan dilçiliyində xarici dilin tədrisi metodlarına dair klassik və müasir nəzəri müddəalara əsaslanaraq adıçəkilən problemə dilçiliyin tətbiqi, müqayisəli-təsviri, transformasiyon-generativ və bu kimi digər vacib elmi metodolyi prinsiplər mövqeyindən yanaşmaq, fikrimizcə, daha təqdiredicidir.

Klassik dilöyrənmə metodlarını aprior-elmi müstəvidə araşdırdıqda aydın olur ki, tarixən təhsil sistemində xarici dilin öyrənilməsi məsələsində ən sınılanmış 1) oxu, 2) danışmaq, 3) yazı proseslərindən ibarət olan mərhələli tədrislə yanaşı həm də fərdi yanaşma metodlarından istifadə olunmuşdur, məqsəyənlü şəkildə dil üzərində müntəzəm hazırlaşma və təcrübə qazanma -- vərdeşetmə, inamlı və sərbəst fikir ifadə etmə qabiliyyəti sınaqdan keçirilmişdir.

Bir elmi məqalə çərçivəsində diqqətinizə xarici dil tədrisinin klassik metodları haqqında çox qısa bir xülasə təqdim edirik:

1. leksik-qrammatik metod (ənənəvi dilöyrənmə metodu)

Dilöyrənmə və ya dilöyrətmə tarixində istənilən səviyyəli təhsil ocağının (orta və ya ali məktəb) tədris proqramında tətbiq edilən bu

* Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
DTX-nin Heydər Əliyev adına Akademiyası,
Xarici dillər kafedrası, abbasova64@internet.ru

metod xarici dilin öyrənilməsinə əsasən onun qrammatik qaydalarına bələd olaraq yeni sözlərin öyrənilməsi ilə, sadə cümlələrin quraşdırılması ilə və ikitərəfli tərcümənin yerinə yetirilməsi ilə davam etdirilən və müntəzəm, fasiləsiz ardıcılıqla həyata keçirilən klassik üsuldur. Xarici dildə müxtəlif mövzularda dialoq, monoqloq şəklində fikir ifadətmələr, oyun və tamaşa səhnələşdirmələri, habelə nəğmə (mahnı) və digər emosional məzmunlu təqdimatlar bu ənənəvi metodun təkzibedilməz özəlliyidir.

2. dil mühitinə düşmə metodu

Öz tətbiqi əhəmiyyəti ilə fərqlənən bu metod öyrənilən xarici dilə məxsus sosial-ictimai mühitlə real tanışlıq şəraitində, yəni dövlət dili elan edilmiş ölkənin sərhədləri daxilində həmin dilin daşıyıcılarının əhatəsində olmaq, həmçinin öyrənilən xarici dilin yayıldığı mədəni-kütləvi bir aləmdə yaşamaq şərti ilə həyata keçirilir. Lakin dil mühitinə düşmə metodunun yuxarıda sadalanan üstünlüklərinə baxmayaraq, bu prosesdə öyrənilən xarici dil barədə əvvəldən məlumatlı olmaq, daha doğrusu, adıçəkilən ənənəvi metodun köməyi ilə qrammatik -- baza biliklərinə sahib olmaq daha əlverişli görünür.

3. kommunikativ metod

Əslində bu metod, klassik metodlar silsiləsində öz istifadə populyarlığına görə ikinci yeri tutur. Bu metodun əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dilin qrammatik qaydalarını əzbərləmək və quru, abstrakt-sxolastik cümlələr qurmaq əvəzinə öyrəndikləri dilin nitq özəlliklərindən istifadə etməklə dil daşıyıcıları ilə harada yaşamaqlarından asılı olmayaraq birbaşa ünsiyyətə girmək, onlarla mütəmadi canlı təmasda (danışmaq, məktublaşma, səyahət və s.) olmaq və müxtəlif çətinlikli mövzulara toxunmaqla xarici dil biliyini daha səmərəli şəkildə, daha zəruri kommunikativ münasibətlərdə reallaşdırmaq mümkündür. Düzgün tərtib edilmiş proqram (tələffüz, intonasiya, sadə cümlələrlə təsvir etmə və s.) vasitəsilə bu metod öz cəld və effektiv nəticəsini verir və bu metodun hər bir interaktiv sahədə (sosial şəbəkələrdə, tvitterdə, FB-də və s.) geniş yayılması heç də təəccüb doğurmur.

4. susqun dilöyrənmə metodu

Xarici dil öyrənilməsində çox az istifadə edilən bu metod öz əqli və məntiqi istiqamətləndirmə xüsusiyyəti ilə digərlərindən seçilir (Təəcüblü də olsa, daha çox qapalı tədris məkanlarında, habelə həbsxana mühitində sınaq-

dan keçirilmişdir). Müəllimin tələbəsini danışdırmaqla, onun düşüncəsinə əməli təsir etməklə deyil, sadəcə, onu həmin dildə özünüifadəyə yönəltmək və bu prosesi idarə etmək vasitəsilə hər iki tərəfin (həm öyrədənin, həm də öyrənənin) məqsədə çatmaq bacarığı susma metodunun ən fərqli səciyyəsidir. Öyrənən şəxsin xarici dildəki sözün transkripsiyasından tutmuş oxu qaydalarına qədər heç bir müəllim müdaxiləsi olmadan xarici dil mənimsəməsi bu metodla əlaqədar bir çox suallar yaradır. Yəni bu üsulun tətbiqi zamanı xeyli vaxt itkisinə yol verilir, dili öyrənmənin səsləndirmə, eşitmə kimi ən vacib mərhələləri o qədər də effektiv olur. Məhz öz az səmərəliliyinə görə bu metodun müxtəlif səviyyəli tədris ocaqlarında və ümumiyyətlə, təhsil sistemində istifadəsi, demək olark ki, qənaətbəxş nəticə vermir. Lakin xarici dil öyrənmənin ilkin, sıfırdan başlama fazasında deyil, sonrakı yaradıcılıq, ana dilindəki düşüncə aləminin zənginliklərini əcnəbi dilə cəld çevirmək ərəfəsində bu üsul öz müdaxiləsiz öyrətmə və nitq düzgünlüyünə nəzarət etmə keyfiyyətini əyani şəkildə sərgiləyir.

5. fiziki reaksiyavermə metodu

Qeyri-adi tədris və ya təlim üsulu sayılan bu metod insanın assosiativ yaddaş, fiziki qavrama, vizual mənimsəmə xüsusiyyətlərinə əsaslanır. İlk dərslər təməl-əlifba üzərində deyil, xarici dildə sadə, lakin gündəlik nitq üçün vacib bir mövzunun, xüsusən də feilin öyrənilməsi üzərində qurulur. Məsələn, tələbə eşitdiyi «qalxmaq» feilini təkrarlayaraq, həyata keçirir, onu müxtəlif zamanlarda əməli şəkildə istifadə edir, müvafiq suallar vasitəsilə leksik istifadə imkanlarını genişləndirir, məna növlərinə görə dəyişdirir və beləliklə də, feilin bütün mümkün formalarını nitqində və hərəkətlərində təsbit etməyə çalışır. Xarici dil öyrənmənin motivasiyalı tətbiqinə can atma və ya avtomatik canlandırma, təmrinləşdirmə xüsusiyyətlərinə görə bu metod daha praktik mahiyyət daşıyır. Yeri gəlmişkən deyək ki, xüsusi təyinatlı məktəblərdə bu metodun daha effektiv, daha səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi barədə çoxsaylı rəylər mövcuddur.

6. audio-linqvistik metod

Bu metod güclü eşitmə və yadda saxlama keyfiyyəti olanlara daha çox yararlıdır. Məhz buna görə də «eşitmək -- təkrar etmək» prinsipinə əsaslanan bu üsul özünəməxsus fərqli cəhətləri

ilə dəyərləndirilir. Müəllimin sözləri xarici dildə ucadan və aydın səslə deməsi, tələsmədən fikrini çatdırması, tələbələrin müəllimin ardınca təkrar edərək səsləndirməsi, uyğun tələffüz və düzgün fikir ifadə etməsi və bu kimi zəruri hallar audio-linqvistik metodun xüsusilə maraqlı doğuran tərəflərindəndir. Zəngin intonasiya, canlı nitq nümayiş etdirmə, dərhal səsləndirmə-təkrarlama baxımından, eləcə də, dil daşıyıcısının kreativ audiotəqlidi bu metodu daha təsirli və yadda qalan edir.

Beləliklə, araşdırmalar göstərir ki, bu metodlar tarixin sınaqlarından keçmiş, öz elmi-praktik tətbiqini və yaxud əməli təsdiqini tapmışlar. Müasir dövrdə isə bu metodlar bir qədər «hibridləşərək» internet tələblərinə adekvat cavab verməyə, adaptasiyaya uğramağa, virtuallaşmağa və ya «onlayn»laşmağa, bir sözlə, kiberdilçiliyin dilöyrətmə təlimlərinə bu və ya digər şəkildə qatılmağa başlamışlar. Diqqətlə araşdırdıqda bu metodların indi daha təkmilləşmiş, interaktivləşmiş, «hibrid» formalarını müşahidə etmək olur. Etiraf edək ki, sadalanan metodlar funksionallığında ən əlverişlisini seçmək o qədər də asan deyil.

Eyni zamanda müasir sürətləndirilmiş dilöyrətmə və ya dilöyrənmə proqramlarının unikal metodik hədəflərini izlədikcə yaranmış bəzi mülahizələrimizi icmal şəklində nəzərinizə təqdim etmək istərdik.

Bildirdiyimiz kimi, bir məqalə çərçivəsində xarici dil öyrənmənin klassik metodik resurslarını ümumiləşdirərək yekun söz demək nə qədər çətin olsa da, hər kəsi maraqlandıran bu problemin həlli yollarını imkan daxilində işıqlandırmağa çalışacağıq.

İnsanın dilöyrənmədə genetik bacarıqlarını, poliqlotluq keyfiyyətlərini vurğulayan fikirləri ümumiləşdirdikdə, belə nəticəyə gəlmək olur ki, fenomen fərd öz düşüncə səviyyəsinin bir neçə funksional öyrənmə cəhdlərini (üsullarını da demək olar) toparlayaraq əsas bir məqsədə xidmət edir -- öz intellektinin yaddaş və cəsarət amillərini sürətləndirməklə tam özünüifadəyə yönəlir və leksik bazanı daima zənginləşdirir, dillə müntəzəm məşğul olur, ondan səmərəli istifadətməni hər vəchlə genişləndirir, yəni müvafiq ünsiyyət mövzularını təkmilləşdirir, qrammatik qaydaları müqayisə edərək təkrarlayır və digər bu kimi zəruri halları özündə fəvqəladə qabiliyyətlər əks etdirir. Bu məsələ ilə

də bağlı aşağıda bəzi nümunələr gətirməklə, fikrimizi əsaslandırmaq istərdik.

Böyük Britaniyalı **hiperqlot Riçard Simkotun** fikrincə, hər hansı bir xarici dilin mükəmməl mənimsənilməsi üçün onu öyrənən fərdin uşaq kimi ünsiyyətə **cəhdətmə münasibətləri** ilə böyük kimi bildiyini praktik **tətbiqətmə cəhdləri** arasında «düz mütənasiblik olmalıdır».[3] Belə ki, bu zaman özündə əminlik əldə etmək üçün mütləq dil daşıyıcısı ilə danışmaq, habelə öyrənilən dil mühitinə düşmək (və ya yaşamaq), yaxud da sosial şəbəkələr vasitəsilə fikirlərini çatdırmaq, həmsöhbətini dinləmək və ona qarşılıqlı reaksiya vermək, lazımlı sözlərin (zəruri mövzuar, ixtisas sahələri üzrə) lüğət-kartotekalarını hazırlamaq, gün ərzində ən azı bir saat xarici dildə veriliş dinləmək və s. bu kimi bacarıqlarını inkişaf etdirməklə maksimal nəticələrə nail olmaq mümkündür.

Tanınmış azərbaycanlı metodist **Natella Əliyeva** da həmçinin bildirir ki, insanın xarici dil bacarığı «əşidib danışmaq», «baxıb danışmaq» və ya «görüb danışmaq», «göstərib danışmaq», «susub danışmaq» və ya «düşünüb danışmaq» mərhələlərindən ibarət olaraq, özünə-təlxin, vərdişətmə kimi psixoloji təmirləri əhatə edir.[4] Öyrənilən xarici dildə filmlərə baxmaq, informasiyalar dinləmək, mahnılar oxumaq, lətifələr danışmaq, müasir dövrün müxtəlif tipli internet resurslarına (video-roliklər, video-testlər, audio-linqvofayllar, verbal-oyunlar və s.) onlayn müraciət qarşıya qoyulmuş məqsədə daha tez yaxınlaşdırır. Natella Əliyevanın bu dəyərli fikir-tezislərinə dayaq olaraq məqalə müəllifinin (**N.Abbasova**) əlavəsi və daha doğrusu, şəxsi qənaəti belədir ki, bütün bu özəlliklərlə yanaşı əgər dilin qrammatik qaydalarına bələdlilik aşağı səviyyədədirsə, onun leksik bazasına müəyyən mənada yiyələnilməsinə baxmayaraq, dildə sərbəst fikir ifadətmə mexanizmi nisbətən zəif inkişaf edəcəkdir.

Doğrudan da, yuxarıda təsbit edilmiş klassik metodların qarışıq istifadə imkanlarını diqqətlə nəzərdən keçirdikdə, müasir dövrün translyativ hibridləşmə cərəyanlarına (təsviri-video, analitik-audioşərhetmə) uyğun bir vəziyyət müşahidə edirik.

Son dövrlər dil öyrətmədə elektron-onlayn metodoloji xidmətlər öz üstünlüyünü nümayiş etdirir. Sözü düzgün tələffüzü üçün beynəlxalq **Forvo bazası**, fikrin düzgün çatdırılması üçün 330 dildən ibarət internet **Lang-8** platfor-

ması, qarşılıqlı tərcümə üçün **Rhinospike servisi**, müxtəlif dillər üzrə video-dərs linkləri üçün **You Tube kanalı** və s. bu tipli multimediyaya-onlayn xidmətlərə daxildir. Bu baxımdan xarici dilin tədrisində kompüter informasiya texnologiyalarından istifadə metodikasının onlayn-kataloq şəkildə hazırlanmasına ehtiyac duyulur.

Məsələn, təkcə müasir rus dilinin öyrədilməsi üzrə aşağıdakı çox sanballı elektron mənbələri göstərmək kifayətdir ki,

http://www.ipmce.su/~lib/osn_prav.html;

www.study.ru; [http://www.vedu.ru/Exp-](http://www.vedu.ru/Exp-Dic/)

[Dic/ Толковый словарь русского языка](http://www.ruscenter.ru/);

<http://www.ruscenter.ru/>;

<http://math.msu.ru/~apentus/znaete/> *Изповые уроки*;

<http://www.gramota.ru/igra/>;

<http://urok.hut.ru/> və s. kimi onlayn xidmətlərin icmal-kataloqunu hazırlamaqla (həm də ən vacibi - vaxt itkisinin qarşısını almaqla) qarşıya qoyulan məqsədə daha tez nail olmaq olar.

Məşhur irlandiyalı poliqlot-metodist **Benni Lyus** xarici dil öyrənmədə elektron-onlayn metodoloji xidmətlər vasitəsilə dilin (xüsusilə də) qrammatikanın öyrədilməsinə üstünlük verir, məhz bu üsulla gənc nəslə nisbətən yaşlı nəslin daha intuitiv dil qavramasını vurğulayır. [5] Yaşlı nəslin xarici dil öyrənməsində yeganə mənfi cəhət onları əsas məqsəddən yayındıran kənar qayğıların olmasıdır, lakin bu yolda iradəli olub dilin məqsədyönlü öyrənilməsinə və işlədilməsinə nail olmaq mümkündür. (Zənnimizcə, xarici dil öyrənməyə mane olan səbəblər haqqında ətraflı təhlillər aparmaq digər bir vacib mövzudan xəbər verir.)

Məşhur irlandiyalı poliqlot-metodist **Benni Lyus** xarici dil öyrənmədə elektron-onlayn metodoloji xidmətlər vasitəsilə dilin (xüsusilə də) qrammatikanın öyrədilməsinə üstünlük verir, məhz bu üsulla gənc nəslə nisbətən yaşlı nəslin daha intuitiv dil qavramasını vurğulayır. [5] Yaşlı nəslin xarici dil öyrənməsində yeganə mənfi cəhət onları əsas məqsəddən yayındıran kənar qayğıların olmasıdır, lakin bu yolda iradəli olub dilin məqsədyönlü öyrənilməsinə və işlədilməsinə nail olmaq mümkündür. (Zənnimizcə, xarici dil öyrənməyə mane olan səbəblər haqqında ətraflı təhlillər aparmaq digər bir vacib mövzudan xəbər verir.)

Habelə dilöyrənmədə ən böyük bir problem sayılan yaddaş zəifliyinə son qoymaq üçün **memrise.com** vasitəsilə **mnemotexniki** metoddan istifadə etməyi məsləhət bilinir.[8] Fikrimizcə, çoxdan sınınilmiş bu metod nəinki yaşlı nəsil, həm də gənclər üçün daha faydalı ola bilər. Ona görə ki, qloballaşma dövrünün hədsiz informasiya axınında, qarışıq multikultural mühitində və müxtəlif xəbərlər bolluğunda sanki çəşqin qalmış intellektin dili yaxşı mənimsəməsi və ya xatırlaması üçün bir qədər "əyləncəli" təsir bağışlayan mnemotexnik metod daha əlverişli imkanlar yaradır. Məsələn, tutaq ki, rus dilində «сито» sözünü yadda saxlamaq lazımdır, bu zaman onu ya rus dilində işlənən tanış «сеть» (tor) sözünə, ya da elə Azərbaycan dilində qarşılığı

«ələk» sözü olan «əl» söz kökünə bağlayaraq birdəflilik yaddaş «qarmağına» keçirtmək olar.

«Sadədən mürəkkəbə doğru» kimi məşhur elmi formul xarici dildə ilk dəfə danışığa başlamaq mərhələsində də özünü doğruldaraq insanda özünə inam yaradır və qürur hissi doğurur. İlk mərhələdə -- «Bağışlayın, cənab, deyə bilərsinizmi, ən yaxın market hardadır?» sualı verməkdənsə dil daşıyıcısından, sadəcə, -- «Burda market var?» -- deyə soruşmaq daha məqsədəuygundur.

Təəssüf ki, xarici dildə müəyyən söz ehtiyatına və qrammatik qaydalara bələd olmaq prosesi bu dildə danışmaq, müxtəlif situasiyalara düşərək canlı ünsiyyətə girmək, düşündüyünü nəql etmə prosesindən öz passivliyi ilə fərqlənir. Yəni illərlə dilöyrənmədə orta məktəbdə, profil universitetlərdə, xüsusi kurslarda təhsil almış məzunların və hətta müvafiq diplomlu mütəxəssislərin nəticə etibarlı ilə xarici dildə danışmaqda çətinlik çəkdiklərinin şahidi oluruq. Səbəbini izah etdikdə, az əvvəl yuxarıda dediyimiz kimi yalnız müəyyən söz ehtiyatına və qrammatik qaydalara bələdlik prosesi passivliyinin xarici dildə danışıq prosesinin daha aktiv, daha çevik və manipulyasiyalı nitq əməliyyatları qarşısında acizliyi etiraf edilir. Deməli, dil öyrənmədə dilin qrammatik qaydalarına bələdliklə öyünməkdənsə, səhvlərlə də olsa, danışmaq bacarığına yiyələnmək cəhdini aşılamaq, yuxarıda bildirdiyimiz kimi, xarici dildə danışmağı doğma dildəki kimi adi vərdişə çevirmək daha böyük məharətdir. (Səhvlər dedikdə, söz ehtiyatının qismən kəsadlığı, ana dilinin qrammatik təsiri ilə bəzi qrammatik yanlışlıqlara yol verilməsi (məsələn, cins kateqoriyası) nəzərdə tutulur ki, bunlara da bəzən irad tutan xeyirxah dil daşıyıcısına təşəkkür edib, daxilindəki utanc hissini dəf etmək lazımdır.) Habelə nəzərə almaq lazımdır ki, hamı fenomenal dilöyrənmə bacarığına malik ola bilməz və bu məsələdə kiminsə tez və asan, kiminsə çətinliklə və inamsız dilöyrənmə xüsusiyyətləri var.

Beləliklə, xarici dilin öyrənilməsi zamanı istər fenomenal dilöyrənmə qabiliyyətinə (poliqlotluq) malik olanlara və istərsə də, ümumiyyətlə xarici dil öyrənmək istəyənlərə yardımçı olmaq niyyətilə klassik tədris metodlarının və müasir hibrid elektron metodoloji üsulların funksionallığına innovativ mövqedən yanaşmaq ehtiyacı həmişə aktualdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. B., "Təhsil" jurnalı, 2013
2. Г.Гусейнзаде. Методы обучения речевой коммуникации на иностранном языке. 2014.с.22-24, Баку
3. <https://www.bbc.com/azeri/vert-cap-47792811>
4. Нателла Алиева- @natella.aliyeva
5. BennyPR-0023-copy-622x414
6. <https://www.youtube.com/user/Torbyrne>
7. <https://az.authorstyle.org/forvo>
8. <https://www.memrise.com/bienvenue>

Nasiba ABBASOVA

MODERN APPLICATION-ELECTRONIC OR HYBRID METHODS
IN THE STUDY OF A FOREIGN LANGUAGE

SUMMARY

It is known that the classical methods of teaching a foreign language have been tested by history and in the education system they have found their scientific and practical application and practical confirmation. However, in the era of modern ICT, these methods have become somewhat "hybrid" in order to adequately meet the requirements of the Internet age, adapt, virtualize or become "online", in other words, to participate in one way or another in the new system of cyberlinguistics. A closer look reveals more advanced, innovative, creative hybrid forms of these classic techniques. It is really difficult to choose or adopt the most important of the classical methods of teaching a foreign language, as well as methods of practical mastering of a foreign language. In this case, it is advisable to apply your own preventive and individual methods of teaching a foreign language, relying on the experience of classical methods that have been tested and proven in the education system.

Keywords: *classical methods, monolingualism, polyglot, hyperglot, "hybridization", application-hybrid, e-online methodological service, cyber linguistics, stimulation, motivation*

Насиба АББАСОВА

СОВРЕМЕННЫЕ ПРИКЛАДНО-ЭЛЕКТРОННЫЕ ИЛИ ГИБРИДНЫЕ
МЕТОДЫ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

РЕЗЮМЕ

Классические методы обучения иностранному языку апробированы историей и в системе общего образования они нашли свое научно-практическое применение и практическое подтверждение. Однако в эпоху современных ИКТ эти методы стали в некоторой степени «гибридными», чтобы адекватно отвечать требованиям эпохи Интернета, адаптироваться, виртуализировать или становиться «онлайн», другими словами, чтобы участвовать тем или иным образом в новой системе киберлингвистики. При доскональном рассмотрении можно заметить более продвинутые, инновационные, креативно-гибридные формы этих классических методов.

Выбрать или перенять самый важный из классических методов обучения иностранному языку, а также способов практического овладения иностранным языком действительно сложно. В этом случае целесообразно применять собственные превентивно-индивидуальные методы обучения иностранному языку, опираясь на опыт проверенных и доказанных в системе образования классических методов.

Ключевые слова: *классические методы, монолингвизм, полиглот, гиперглот, «гибридизация», прикладно-гибридный метод, электронно-онлайн методические способы обучения, киберлингвистика, стимуляция, мотивация*